

HÜKÜMET PROGRAMLARI VE SPOR POLİTİKALARI

Alparslan Gazi AYKIN*
Fatma Pervin BİLİR**

ÖZET

Türkiye’de 1923 yılından günümüze, hükümetlerin programlarında sporun yer almasının incelenmesi, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Tarama yolu ile elde edilen veriler, hükümetlerin spor politikaları olarak yorumlanarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Cumhuriyetin kurulmasından bugüne kadar ki sürece bir bütün olarak bakıldığında, sporla ilgili ana politikaların; sporun topluma yaygınlaştırılması, kitle sporuna ağırlık verilmesi, amatör sporun teşvik edilmesi, profesyonel sporun desteklenmesi, spor tesislerinin yapılması, gençlerin boş zamanlarının değerlendirilmesi için okul içi ve dışı sporların geliştirilmesi olduğu görülmektedir. Günümüz hükümet programlarında, sporun sadece boş zamanları değerlendirme aracı olarak değerlendirilmediği, aynı zamanda sosyalleşmenin ve sağlıklı bir toplum olmanın da önemli bir aracı haline geldiği ve çağdaş spor politikası yönünde önemli adımların atıldığı incelenen belgelerde görülmektedir. Bununla birlikte, lisanslı sporcu sayımızın nüfusumuza oranı ile uluslararası başarı grafiğimizin düşük olması ve sporun bir yaşam biçimine dönüşmemesi, spor politikalarının istenilen düzeyde hayata geçirilemeyişinin göstergesidir.

Anahtar Kelimeler: Hükümet Programları, Spor, Spor Politikası.

GOVERNMENT PROGRAMS AND SPORTS POLICIES

ABSTRACT

The examination of the place of sport in government programs in Turkey since 1923 is the objective of this study. The data obtained through scanning are studied and interpreted as the governments’ sport policies. Having a closer look to the period since the establishment of the Republic to date as a whole, the main policies related to sports are revealed as; dissemination of sport, emphasise on mass sport, promotion of amateur sport, support for professional sport, the construction of sports facilities, the development of in-school and out of school sports for the assessment of young people's leisure time. In this study, it is also found out that in today’s Government programs, sport is not only deemed as a recreational tool, but also an important tool for socializing

*Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, aykinalparslan@gmail.com

**Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, pbilir@cu.edu.tr

and being a healthy society. Moreover, it is found that important steps were taken in the direction of contemporary sports policy. At the same time, having our population ratio of the number of our licensed athletes and international success charts too low and also not evolving the sport into a way of life indicate that sports policies have not yet been implemented at the desired level.

Keywords: Government Programs, Sport, Sports Policy.

Giriş

Modern devletlerde oluşturulan örgütler aracılığı ile spor politikaları üretilmekte ve uygulanmaktadır. Spor sektörüne yönelik ortaya çıkan hukukun yeni uygulama alanının, spor politikalarındaki gömülü politik değerler tarafından derinden etkilendiği (Parrish, 2003, s.5) dikkate alındığında, bir ülkenin spor hayatındaki hükümet programlarının değeri daha iyi anlaşılabilir.

Toplumsal kurumların hepsinde olduğu gibi, spor da, kimi görünür, kimi gizli, kimi doğal binlerce ipe toplum gövdesine bağlıdır; bu iplerin toplanma noktası da toplumun siyasal-yönetimsel çatısı olan devlettir (Fişek, 1980, s.84). Toplumsal kurumları ana gövdeye bağlayan tüm iplerin toplandığı odak noktası ve toplumun siyasal-yönetimsel çatısı olarak devlet, hem toplumdaki erk dengesini somutlaştırmakta, hem de toplumun maddi yaptırma gücünü oluşturmaktadır; spordaki yönetim ve erk yapısının, toplumdaki erk yapısını büyük ölçüde yansıtır yinede anımsadığımızda, spor yönetiminin devletten soyutlanamayacağı görülecektir (Fişek, 1980, s.85).

Bilgi çağı olarak adlandırılan çağımızda insanlar, farklı spor dallarını uygulama ve izleme imkanı bulabilmektedirler. Sporun özellikle gelişmiş ülkelerde, bir yaşam biçimine dönüştüğü günümüzde, eşzamanlı olarak, sınırların kalktığı ve küresel bir dünyanın günışığına çıktığı bilinmektedir. Halklar ve onların yönetimini üstlenen devletler; sosyal, kültürel, ekonomik ve politik açılardan küreselleşmenin etkisi altında kalmakta ve bir bütünün parçası olmak veya olmamak ayrımında bulunmaktadır. Küreselleşme sürecinin tüm insanlığı etkilediği bir dönemde, devletlerin kendi öz varlıklarıyla etkilenen değil, etkileyen, değişen değil, değiştiren bir konumda olma çabaları ön plana çıkmaktadır. İşte böyle bir zeminde spor; devletlerin ulusal ve uluslararası politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında bir araç olarak kullanılmaktadır. Türkiye de, bu süreçten bağımsız değildir ve değişen dünya düzeninde yerini belirlemek ve konumunu güçlendirmek zorundadır. Sporun ülke politikasındaki yeri yadsınmadığı içindir ki, spor politikamızın belirlenmesi ve etkin bir şekilde kullanılması gereği ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde, uygulanabilir bir spor politikasının oluşturulmasının, Cumhuriyetin ilanından günümüze sporun yaşadığı evrimi, hükümet programlarında yer alan spor politikalarını gözden geçirmek ve geleceği geçmişin ışığında inşa etmek; deneyimlerden ders almak ve daha iyiye ulaşmak denkleminde, faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada öncelikle spor, politika ve spor politikası kavramları tanımlanmış, 1923 yılından itibaren kurulan tüm hükümetlerin programları internet kaynaklarından taranarak incelenmiştir. Programlarda sporla ilgili yer alan konular spor politikaları olarak değerlendirilmiş ve söz edilen konulara paralel olarak hayata geçirilenler ve geçirilemeyenler tartışılmıştır.

Spor ve Spor Politikası

Farklı boyutlardan yola çıkarak sporun değişik tanımları yapılabilir. Sporun doğuşu temel alındığında spor; insanın, doğayla savaşırken kazandığı ana becerileri ve geliştirdiği araçlı-araçsız savaşım yöntemlerini, boş zamanındaki artışa bağlı olarak, tek tek ya da topluca, barışçı biçimde ve benzetim yoluyla, oyun, oyalanma ve işten uzaklaşma için kullanmasına dayalı estetik, teknik, fizik, yarışmacı ve toplumsal bir süreç olarak tanımlanabilir (Fişek, 1980, s.35). Diğer bir tanıma göre spor; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın, beden ve ruh sağlığını geliştirmek; kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak; bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumunu kolaylaştırmak; kişiler, toplumlar ve uluslar arasında dayanışma, kaynaşma ve barışı sağlamak; kişinin mücadele gücünü artırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüsü içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan etkinliklerdir (Aydın vd., 2007, s.88).

Politika; bugünkü ve gelecekteki kararlara yön verebilmek için, birçok alternatif arasından seçilen belirli bir yol veya davranış tarzı, uzun bir plan, yöneticilere karar vermekte rehberlik eden ilkeler dizisi olarak tanımlanabilir (Şentuna, 2009, s.15). Spor politikası denince; sporun ele alınışı, ilke ve hedefleri, bu hedeflere ulaşma yol ve yöntemleri, altyapı, tesis, araç-gereç ve eğitim-öğretim anlayışı, ulusal ve uluslararası düzeyde spora bakış açısı, sporun örgütleniş ve uygulanış felsefesi akla gelmektedir (Ekici, 2002, s.34). Türkiye’de spor politikalarının amaçlarını; ulusal sporun örgütlenmesi, güçlendirilmesi ve sporcu gelişiminin yönlendirilmesi olarak sıralamak mümkündür (Gök ve Sunay, 2010, s.8). Hükümetlerin, programlarında spora yer vermeleri ile oluşturulan spor politikaları, sporun gelişimine yön vermesi açısından önemlidir.

Cumhuriyetin İlanından Sonra Kurulan Hükümetlerin Programları ve Spor

Sporun hükümet programlarında yer aldığı ilk hükümet 9. Hükümet (01/11/1937-11/11/1938) 1. Bayar Hükümeti’dir. Hükümet programında sporla ilgili şu ifadeler yer almaktadır: *“Belediyeler beş senelik mesai planı tanzimine sevk edilecek harita, imar planı, su, ışık, kanalizasyon, kültür ve spor işleri, çocuk bahçeleri ve kısaca şehirlerin sıhhat ve güzelliğini alâkadar eden belli başlı işleri, planlaştırılacak ve bu planlar, şefin işaret buyurdukları veçhile merkezde (belediyelerimizi sürekli bir surette aydınlatmak, kılavuzlamak) vazifesiyle teşkil edilecek olan teknik büronun mütekaddim tetkik ve kontrolüne tabi olacaktır. Şef diyor ki : “En güzel coğrafi vaziyette ve üç tarafı denizle çevrili olan Türkiye endüstrisi, ticareti ve sporu ile en ileri denizci millet yetiştirmek kabiliyetindedir. Bu kabiliyetten istifadeyi bilmeliyiz. Diğer limanlarımızda ihtiyaç derecesinde iskeleler yapmak, mevcutları islâh etmek ve bütün bunlarla beraber memlekette deniz sevgisini yaşatacak olan deniz sporlarını teşkilâtlandırmak ve himaye etmek kararındayız. Milli kültür kadrosu içinde mütalâasını zaruri gördüğümüz sporu profesyonel şampiyon yetiştirmek için istemiyoruz. Spor, okullarımız gibi sahnemiz gibi milli kültürümüzün bir cüzüdür. Nasıl ki memleketimizde okumak yazmak bilmeyen tek vatandaşın kalmasını istemiyorsak sevdiği ve bütün hayatınca tatbik edeceği lâakal bir spor olmayan vatandaş da*

kalmamalıdır. Sporu bir merkeze bağlayıp teşkilâtlandırmak ve muhtelif spor teşekkül ve hareketlerini ve vasıta ile idare etmek için yüksek huzurunuzla bir kanun lâyihasıyla geleceğiz” (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP9.htm>).

15.Hükümet(07/08/1946-10/09/1947) Peker Hükümeti programında spor; “Her türlü spor faaliyetleri, okullar ve kulüpler için öğretici kadroyu yetiştirecek olan yüksek beden terbiyesi enstitüsünün açılmasına çalışacağız. Kapalı ve açık beden terbiyesi ve spor sahaları kurulması işinde teşebbüs alacağız.” ifadeleri ile yer almıştır(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP15.htm>). İnönü Hükümetleri içerisinde sporun yer aldığı tek hükümet 28. Hükümet (25/12/1963-20/02/1965) 10. İnönü Hükümeti’dir ve programında; “Beden eğitimi alanında daha yeterli teşkilâtlanma çalışmaları hızlandırılacak ve yurdun bütün il ve ilçelerinde gençliğin yararlanabileceği spor alan ve tesislerini süratle tamamlamaya çalışılacaktır” şeklinde spora yer verilmiştir(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP28.htm>).

29. Hükümet(20/02/1965-27/10/1965) Ürgüplü Hükümeti programında spor; “Sporumuz her dalını çağdaş seviyede bulundurmak için mevzuatta ve okul dışı spor faaliyetlerinde bulunan amatörlerle daha yakından ilgilenmek, kaliteli sporcu yetiştirmek ve mevcutlardan daha çok faydalanmak hususlarına dikkat edeceğiz.” cümlesi ile ifade edilmiştir.(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP29.htm>).

30.Hükümet(27/10/1965-03/11/1969) 1.Demirel Hükümeti, programında spor şu şekilde yer almıştır: “Spor hem eğitim, hem de beden sağlığı bakımından çok önemli bir vasıta. Gençliğin ruh ve beden eğitiminde, spordan daha geniş şekilde faydalanması gerektiğine inanıyoruz. Vatandaşların, her yaşta spor faaliyetlerinde bulunabilmeleri için, devlet ve mahalli idarelerimizin daha fazla gayret göstermesi lazımdır. Bunun için güreş ve binicilik gibi milli sporlarımızla birlikte, gençliğin ve halkın spor ihtiyaçlarını karşılayacak tesisler genişletilecek ve yayılacaktır. Amatör sporculuk teşvik edilecektir” (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP30.htm>).

31.Hükümet(03/11/1969-06/03/1970) 2.Demirel Hükümeti, programında spora aşağıdaki ifadelerle yer vermiştir: “Bu arada sporla ilgili meseleler üzerinde de önemle durduğumuzu belirtmek isteriz. Sporun ruh ve beden eğitimi bakımından değerli bir vasıta olduğuna inanıyoruz. Her yaşta herkesin sporla ilgisini teşvik amacıyla lüzumlu tesisler inşa edilecek bedeni ruhi ve fikri gelişmeler için bir çalışma sistemi kurulacaktır. Beden Terbiyesi Kanunu değiştirilecek, Türk sporuna bütünüyle ve modern anlamda hizmet imkânları vermenin tedbirleri alınacaktır. Gayemiz sporun kanun, nizam, ahlak ve disiplin ölçüleri içinde gelişmesini sağlamak, amatör sporu da kitlelere yaymak suretiyle gençliğin moral ve fizik gücünü artırmak olacaktır” (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP31.htm>).

32.Hükümet(06/03/1970-26/03/1971) 3. Demirel Hükümeti, programında spor; “Hükümetimiz, bir taraftan milli eğitim hizmetleri çerçevesinde okul içi ve okul dışı eğitim programlarıyla, diğer taraftan gençlik ve spor hizmetleri çerçevesinde zaman değerlendirici spor ve kültür faaliyetleriyle, Türk gençliğinin bu istikâmetteki maddi ve manevi gelişme ihtiyaçlarına cevap vermek kararındadır” ifadeleri ile yer almıştır(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP32.htm>).

34.Hükümet(11/12/1971-22/05/1972) 2.Erim Hükümeti spora; “Türkiye’de sporun geliştirilmesine ve yaygın hale getirilmesine gereken önem verilecektir.” cümlesiyle yer vermiştir(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP34.htm>).

35.Hükümet(22/05/1972-15/04/1973) Melen Hükümeti, “Gençlik ve Spor Sorunları” başlığı altında programında spora şu ifadelerle yer vermiştir; “Gençlik ve spor sorunlarının çözümlenmesi ve bu konuya ilişkin ihtiyaçların karşılanması çalışmaları planlı bir şekilde yürütülecektir. Gençlik ve spor eğitime, uzmanlaşmayı sağlayıcı yeterli sayı ve nitelikte eleman teminine etkin bir organizasyon sağlanmasına ve milli spor dallarımızın geliştirilmesine öncelik ve ağırlık verilecektir”(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP35.htm>).

37.Hükümet(26/01/1974-17/11/1974) 1.Ecevit Hükümeti, Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) ile Milli Selamet Partisi(MSP)’nin birlikteliğinde kurulan bir koalisyon hükümetidir(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP37.htm>). 37. Hükümet programında sporla ilgili şu ifadeleri görmekteyiz: “Sporda gençliğin ve halkın beden ve ruh sağlığının geliştirilmesine yardımcı olunması esas alınarak seyir sporundan çok kitle sporuna profesyonel spordan çok amatör spora ve bu meyanda okul için spora ağırlık verilecektir. Okul içi ve dışı gençliğin spor, izcilik, beden eğitim, boş zamanları değerlendirme ve gönüllü olarak toplum kalkınmasına hizmet imkanları geliştirilecektir. Güreş atıcılık, okçuluk, binicilik ve cirit gibi geleneksel spor dalları ile cimmastik, atletizm ve yüzme gibi spor dallarına önem ve öncelik verilecektir(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP37.htm>).

38.Hükümet(17/11/1974-31/03/1975) Irmak Hükümeti programında sporla ilgili ifadeler şu şekildedir; “Türk sporunun aynı zamanda milli birlik ve bütünlüğü güçlendirecek şekilde yurt içinde yayılması ve yurt dışında şerefli yerini alması için beden eğitimi ve spor hizmetlerinin düzenlenip desteklenmesi önemli bir kamu görevi olmaktadır. Bu nedenle, gençlik ve spor sorunları Atatürk ilkeleri ve Türk Milli Eğitiminin amaç ve temel uygulamaları doğrultusunda ele alınacak; başta milli eğitim sistemi olmak üzere sosyal ve ekonomik diğer ilgili kesimler ile çağımızın ve ülkemizin ihtiyaçlarına ve şartlarına uyan sistemli bir yaklaşımla bütünleştirilecektir. Çeşitli kurumlar arasındaki ilişkiler bu bütünlük içinde düzenlenecek ve bugüne kadar yapılan çalışmalar bu görüşle değerlendirilerek Gençlik ve Spor Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanununun çıkarılmasına çalışılacaktır.Yine aynı görüşle, gençlik ve spor hizmetleri için gerekli sayıda ve nitelikte insan gücünün yetiştirilmesinde çağdaş bilim ve tekniğin geniş ve sonsuz katkısını getirecek olan Gençlik ve Spor Akademisinin kurulması sağlanacak ve akademi, mevcut spor alan ve tesislerinin geniş imkânlarından yararlanılarak, deneme niteliğinde başlamak üzere ve en kısa zamanda faaliyete geçirilecektir. Gençlik ve spor hizmetlerinin en önemli sorunlarından biri olan kaynak ihtiyacının artırılmasıyla ilgili vakıf ve benzeri mali tedbirler araştırılacak, bu ihtiyacın devlet gelirleri dışında ek kaynaklarla da sağlanmasına ve takviyesine çalışılacaktır”(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP38.htm>).

39.Hükümet(31/03/1975-21/06/1977) 4.Demirel Hükümeti, Adalet Partisi(AP), Milli Selamet Partisi(MSP), Cumhuriyetçi Güven Partisi(CGP) ve Milliyetçi Hareket Partisi(MHP)’nin birlikteliğinde kurulan bir koalisyon hükümetidir(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP39.htm>). Programında sporla ilgili ifadeler şöyledir: “Milli eğitimde, gençliğin bedeni gelişmesi için okul için spor teşvik edilecektir. Gençliğin her dalda kitle sporuna ve özellikle geleneksel sporlara yönelmesi teşvik edilecektir. İlgili teşkilat kanunlarının gerekli şartlara uygunluğu temin edilecek, Gençlik ve Spor Akademilerinin ihtiyaçlarının karşılanmasına ve yenilerinin açılmasına çalışılacaktır. Gençlerimizin huzur ve güven içinde derslerine

çalışabileceği, spor yapabileceği, istirahat edebileceği, her türlü sosyal imkânlarla sahip yurtlara, tesislere, burs ve krediye yeterli ölçüde kavuşmaları sağlanacaktır(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP39.htm>).

40.Hükümet(21/06/1977-21/07/1977) 2.Ecevit Hükümeti programında spor şu şekilde yer almıştır: “Spor kuruluşları bütün yurttta yaygınlaştırılırken bunlardan kültür ve sanat çalışmalarında da yararlanması sağlanacaktır. Profesyonel seyir sporu geliştirilirken, halkın spor yapmasına, okul içi spora ve genellikle amatör spora büyük önem verilecektir. Amatör kulüpler devletçe desteklenecektir. Sporun örgütlenmesinde demokratik yöntemlere ve denetime etkinlik kazandırılacaktır. Profesyonel sporun iç düzeni sağlam ve sağlıklı kurallara bağlanacak, profesyonel sporcuların hakları korunarak toplumsal güvenlikleri sağlanacaktır(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP40.htm>).

41. Hükümet(21/07/1977-05/01/1978) 5.Demirel Hükümeti AP, MSP ve MHP'nin ortaklığında kurulmuştur(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP41.htm>) ve programında spor konusu şu cümleler içerisinde ele alınmıştır: “İlim, kültür, sanat ve spor alanında üstün başarı gösteren kabiliyetli kişiler, maddi ve manevi bakımdan teşvik edilecek, kabiliyetlerinin geliştirilmesine önem verilecektir. Gençlerimizin, yurt, burs, dinlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılayan tesisler kuracağız. Mevcutları ise, tam kapasite ile çalıştıracacağız. Gençlerimizin boş zamanlarının sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle değerlendirilmesine önem vereceğiz. Üstün fizik ve moral kabiliyetlere sahip nesillerin yurt kalkınması ve savunmasındaki önemli yerini nazara alarak sporun yurt sathında ve yaygın kitle sporu halinde geliştirilmesi yolunda geniş çapta altyapı tesislerini süratle kurup, ikmal edeceğiz. Türk sporunun her alanda gelişmesi için insan gücü, tesis, araç ve gereç açığımızı süratle gidereceğiz. Amatör sporu destekleyici ve özendirici, profesyonel sporu yönlendirici bir tutum ve davranış içinde düzenlemeler yapacağız”(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP41.htm>).

42. Hükümet(05/01/1978-12/11/1979) 3.Ecevit Hükümeti programında spor konusunun ele alındığı cümleler şu şekildedir: “Yaşamını çalışarak kazanmakla birlikte toplumsal güvenlikten yoksun bulunanların, bu arada film, tiyatro, musiki ve sahne sanatkarlarıyla sporcuların sosyal güvenlik kapsamına alınmaları sağlanacaktır. Spor, herşeyden önce beden ve ruh sağlığı yönünden, insan kişiliğini geliştirici ve eğitici bir etkinlik olarak değerlendiren Hükümetimiz, okul ve kitle sporuna büyük önem verecektir. Hükümetimiz sporla ilgili tüm dallarda başarıya ulaşmanın temel koşulunu, beden eğitiminin ve sporun, ciddi ve bilimsel yollarla, küçük yaşlardan başlayarak ve bütün topluma yaygın olarak geliştirilmesinde görmektedir. Gençlik ve Spor Akademileri, Türk gençliğinin ve sporcunun tüm gereksinmelerini karşılayacak biçimde yeniden düzenlenecektir. Ata sporumuz güreş bilimsel yöntemlere kavuşturulacaktır. Profesyonel sporun da temeli ve kaynağı olan amatör spor devletçe desteklenecektir. Amatör ve profesyonel sporcularımızın sağlıklı yaşam koşullarına, profesyonel sporcularımızın yeterli geçim olanaklarına ve sosyal güvenliğe kavuşturulmaları, insanlık onurunun olduğu kadar sporda başarının da gereğidir. Profesyonel sporun iç düzeni sağlam ve sağlıklı kurallara bağlanacaktır. Profesyonel sporcuların sendikalaşması özenlendirilecektir”(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP42.htm>).

43.Hükümet(12/11/1979-12/09/1980) 6. Demirel Hükümeti programında; “Spor, sosyal bir ihtiyaç olarak yeni bir görüşle ele alınacak, her yıl yeni spor tesislerinin yapılması sağlanacak, spor eğitimi ders olarak ilkokul, ortaokul ve liselerde

yer alacaktır.” şeklinde spor yer almıştır(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP43.htm>).

44. Hükümet(20/09/1980-13/12/1983) Ulusu Hükümeti programında spora ilişkin şu ifadeler görülmektedir:“Gençliğin boş zamanlarının kıymetlendirilmesinde ve toplum sağlığında büyük yeri olan toplu spor faaliyetlerinin yurt sathına dengeli bir şekilde yayılıp gelişmesi sağlanacaktır. Bu maksatla geniş kitleler tarafından kullanılabilir semt spor tesislerinin, yapımına önem ve öncelik verilecektir. Bu tesisler ve imkanlar bütün gençliğin hizmetine eşit şartlarda sunulacaktır”(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP44.htm>).

45. Hükümet(13/12/1983-21/12/1987) 1.Özal Hükümeti programında spor ile ilgili olarak şu ifadeler bulunmaktadır: “Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmesini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla okul içi eğitim ve öğretime ilaveten, okul dışında fikir, sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasını sağlayacak tedbirler büyük önemi haizdir. Bütün okullarda başlıca spor faaliyetlerinin yapılmasına imkan verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır. Disiplinli, zorluklara dayanıklı, kötü alışkanlıklardan arınmış, sağlıklı bir toplumun teşekkülünde spor faaliyetleri önemli bir unsurdur. Sporun geliştirilmesi için alınacak bazı temel tedbirler şunlardır: Spor tesisleri süratle tamamlanacak ve yaygınlaştırılacaktır. Kitle sporuna önem verilecek ve bunun için gerekli şartlar hazırlanacaktır. Uzun süreden beri arzu ettiğimiz ve milletçe alıştığımız başarılarını göremediğimiz Türk güreşi için özel tedbirler alınarak, bu konuda hiçbir fedakarlıktan kaçınılmayacaktır. Üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinden mezun olanların, beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapmaları sağlanacak ve her alanda antrenör yetiştirilmesine önem verilecektir. Şehir imar planlarının hazırlanışında spor alanlarına, yeşil alanlara ağırlık verilecek, mevcut planlarda bu maksatla tahsis edilmiş yerlerden süratle faydalanılması için gerekli çalışmalar yapılacak ve uygulanacaktır. Spor malzemeleri imalatı teşvik edilecek, yurt içinde imal edilemeyen veya imali ekonomik olmayan spor malzemelerinin ithali kolaylaştırılacak ve muafiyet imkanları sağlanacaktır(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP45.htm>).

46. Hükümet(21/12/1987-09/11/1989) 2. Özal Hükümeti programında spor ile ilgili ifadeler şu şekilde sıralanmıştır: “Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun çıkarılarak sporumuza yenilikler getirilmiş, ilave kaynaklar sağlanmıştır. Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla formal eğitim ve öğrenime ilaveten, okul içinde ve okul dışında fikir, kültür ve sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkan verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır. Disiplinli, zorluklara dayanıklı, kötü alışkanlıklardan arınmış, sağlıklı bir toplumun oluşmasında spor faaliyetleri önemli bir unsurdur. Hükümetimiz spora büyük ehemmiyet vereceğini, geçici değil, kalıcı ve köklü tedbirlerle Türk sporunu geliştireceğini açık ve seçik bir şekilde ilan etmiştir. Bu amaçla yepyeni bir spor kanunu hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Şehirlerimiz, kasabalarımız tanınmayacak şekilde güzelleşti, imar edildi. Parklar, bahçeler, spor tesisleri, ışıl ışıl sokaklar, alt yapı yatırımları, köylere kadar uzanmaya başlayan kanalizasyon şebekeleri ve gelecek yüzyıla göre planlanan beldeler, hep hükümet icraatımızın sonuçlarıdır” (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP46.htm>).

47.Hükümet(09/11/1989-23/06/1991) Akbulut Hükümeti programında spor; “Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla formal eğitim ve öğretime ilaveten, okul içinde ve okul dışında fikir, kültür ve sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkan verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır” cümlesi ile yer almıştır(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP47.htm>).

48.Hükümet(23/06/1991-20/11/1991) 1.Yılmaz Hükümeti kurulmuş ve programında spor, sadece “Son yıllarda gerçekleştirilmiş bulunan ve Türk sporunun atılım yapması sonucunu doğuracak alt yapı ve tesis yatırımlarına ağırlık vermeye devam edilecek ve bunların bütün yurt sathına yaygınlaştırılması temin edilecektir.” cümlesinde yerini bulmuştur(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP48.htm>).

49. Hükümet(21/11/1991-25/06/1993) 7. Demirel Hükümeti, Doğru Yol Partisi(DYP) ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti(SHP) koalisyon hükümeti olarak kurulmuştur(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP49.htm>). Bu hükümetin programında spor şu şekilde yer almıştır: “Halen tespit edilmiş olan sporda öncelikli illerimiz yeniden gözden geçirilecek, bu illerin iklim şartları, sporcu potansiyeli, nüfusu ve sosyal yapısı dikkate alınarak daha sağlıklı bir tespit yapılacaktır. İllerimizin bu özelliklerine göre tesis planlaması ve dağılımı sağlıklı bir şekilde düzenlenecektir. Ülkemiz sporu ve sporcusunun sporda ileri gitmiş çağdaş ülkelerin düzeyine çıkartılabilmesi için bunları yetiştirecek olan antrenör ve hakemlerimizin en üst düzeyde eğitimleri sağlanacaktır. Ülkemizde sporun daha geniş kitleye yaygınlaştırılması için gerekli önlemler alınacaktır. Kulüplerimizin yapısal durumları değiştirilerek ekonomik ve idari yönden ileri ülkelerin düzeyine çıkaracak bir yapıya kavuşturulacaktır. Amatör spor bütün olanaklar kullanılarak teşvik edilecek, okul aile ve kulüp üçgeni içinde daha da yaygınlaştırılacak, spor tesislerinin yapımında, bu tesislerin çok yönlü ve rasyonel kullamları esas alınacaktır(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP49.htm>).

50. Hükümet(25/06/1993-05/10/1995) 1. Çiller Hükümeti de bir koalisyon hükümeti olarak Doğru Yol Partisi(DYP) ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti(SHP) tarafından oluşturulmuştur(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP50.htm>). Bu hükümetin programında spor şu cümle ile yer almıştır: “Gençlerin yapıcı ve yaratıcı yeteneklerini ortaya çıkarmak üzere kişilik, düşünce ve beden yönünden gelişmelerini sağlayacak okul içi ve dışı, düşünce, kültür, sanat ve spor faaliyetleri desteklenecektir”(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP50.htm>).

53.Hükümet(06/03/1996-28/06/1996)2.Yılmaz Hükümeti, Anavatan Partisi(ANAP)-Doğru Yol Partisi(DYP) koalisyonu olarak kurulmuştur(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP53.htm>). Programında geçen sporla ilgili ifadeler şunlardır: “Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yetiştirilmesi için spora gerekli önem verilecektir. Beden eğitimi ve spor alanında eğitim, sağlık bilim ve teknolojideki yeniliklerin takibi ve uygulanması konularına öncelik verilecektir. Özellikle şehir imar planlarının hazırlanmasında spor alanlarına ve yeşil alanlara ağırlık verilmesi ve tesis sayısının artırılması için mahalli idarelerle işbirliğine gidilecektir. Sporun her dalda geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gereken çaba gösterilecektir”(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP53.htm>).

54.Hükümet(28/06/1996-30/06/1997) Erbakan Hükümeti, Refah Partisi(RP), Doğru Yol Partisi(DYP) koalisyon hükümeti olarak

kurulmuş(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP54.htm>) ve programında spor bir cümle ile şu şekildedir:“*Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yapısına ulaşmak amacıyla beden eğitimi ve spor geliştirilecektir*(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP54.htm>).

55.Hükümet(30/06/1997-11/01/1999) 3.Yılmaz Hükümeti, Anavatan Partisi(ANAP)-Demokratik Sol Parti(DSP)-Demokrat Türkiye Partisi(DTP) ve bağımsızların birlikteliğinde koolisyon hükümeti olarak kurulmuştur(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP55.htm>). Hükümet programında sporu, ‘Gençlik ve Spor’ başlığı altında ele almıştır: “*Toplumun temelini oluşturan ve geleceğin güvencesi olan gençlerin eğitimleri yanında boş zamanlarını değerlendirmeleri ve spor ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik her türlü olanak harekete geçirecektir. Gençlerimizin boş zamanlarını kendi istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal ve kültürel faaliyetlerle değerlendirmelerine yönelik çalışmalara ağırlık verilecek, sporun kitlelere yayılması, amatör spor ve sporcularımız ile elit sporcularımızın, sporda çağdaş düzeyi yakalayabilmeleri amacıyla; okul, aile, kulüp, yurt dışındaki vatandaşlarımız, kamu ve özel teşebbüs ile işbirliği geliştirilecek ve bu amaca yönelik gerekli yasal düzenlemelerle, tesis, malzeme, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarındaki bütün tedbirler alınacak ve ayrıca bu amaçla gençlik merkezleri ve gençlik kamplarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Sporun geniş kitlelere yayılması teşvik edilecek, doğanın sunduğu spor olanaklarından herkesin yararlanması için gerekli önlemler alınacaktır. Bedensel engellilerin toplumsal yaşamında sporun da yer alabilmesi için gereken her türlü önlem alınacaktır. Spor kulüplerinin kendi tesislerine kavuşturulması için politikalar oluşturulacak, devlet spor kulüplerinin tesis yapmasını teşvik edecektir. Sporcuların sağlık ve sosyal güvenlikleri sağlanacak, spor dallarına yönelik yetenek tespiti ve seçimine özel önem verilecek, sporcu performansını geliştirmek amacıyla araştırma merkezleri kurulacaktır. Spor federasyonları ve spor adamları ile kulüp temsilcilerinden oluşan ve kendi dinamiği içinde özerk bir yapıya kavuşturulacaktır*(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP55.htm>).

57.Hükümet(28/05/1999-18/11/2002) 5.Ecevit Hükümeti, koalisyon hükümeti olarak Demokratik Sol Parti(DSP), Milliyetçi Hareket Partisi(MHP), Anavatan Partisi(ANAP) ortaklığında oluşturulmuştur(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP57.htm>). Programında spor aşağıdaki ifadelerle yer almaktadır: “*Kamu elindeki spor alanlarının, ticarî hizmet işletmesine dönüştürülmesine izin verilmeyecektir. Tüm yörelerimizde, semt ve kent spor düzenlemeleri ucuz, sağlam ve sağlıklı olarak gerçekleştirilecektir. Yerel yönetimlerin de desteğiyle, gençliğin spor etkinliklerinden yararlanacağı alan ve mekân sayısı artırılacaktır. Özel imar düzenlemeleriyle, semt spor ve oyun alanları açılacaktır. Amatör sporculuk ve bu amaçla kurulan tesisler tüm yurda yaygınlaştırılacak ve bunun için gerekli devlet desteği sağlanacaktır. Profesyonel kulüplerin de amatör sporculuğa katkısı artırılacaktır. Belirli amatör spor dallarında etkinlik gösteren gençlerin, doğal afetlerle ilgili kurtarma çalışmalarına gönüllü katılmaları desteklenecektir*(<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP57.htm>).

58.Hükümet(18/11/2002-14/03/2003) Gül Hükümeti, yönetime geldiğinde açıkladığı programında spora şu şekilde yer vermiştir: “*Ülkemizin zengin turizm potansiyeli harekete geçirilerek dünya turizm pastasında önemli bir yer tutan iş-kongre, fuar, spor ve kültür turizmi alanlarında, dinlence turizminde edindiğimiz konuma*

gelmemizi sağlayacak bir hamle başlatılacaktır. Gençlik kesimine sunulan hizmetlerde fırsat eşitliğine, gençlerin kişilik, düşünce ve beden yönünden sağlıklı gelişmelerine dikkat edilecek, kültür, sanat ve spor faaliyetleri teşvik edilecektir. Gençlik ve spor hizmetlerinde merkezi yönetimin düzenleyici, koordine edici, denetleyici bir rol üstlenmesi, hizmetlerin esas olarak gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün işbirliği ile yerel yönetimlerce yürütülmesi sağlanacaktır. Spor federasyonları idari ve mali özerkliğe kavuşturulacak ve spor teşkilatı yeniden yapılandırılacaktır. Yerel yönetimlerin gençlere yönelik kültür, sanat, spor, folklor, okuma ve araştırma faaliyetleri ile özel sektörün bu alana yatırım yapması teşvik edilecektir(<http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/HP58.htm>).

59.Hükümet(14/03/2003-29/08/2007) 1.Erdoğan Hükümeti programında spor şu şekilde yer almıştır: “Ülkemizin zengin turizm potansiyeli harekete geçirilerek, dünya turizm pastasında önemli bir yer tutan iş-kongre, fuar, spor ve kültür turizmi alanlarında, dinlenme turizminde ülkemizin zengin turizm potansiyelini geliştirecek adımlar atılacaktır. Dünyanın ve Türkiye'nin gelişen ve değişen şartları dikkate alınarak yeni bir spor politikası oluşturulacaktır. Sporun her dalında uluslararası standartları yakalamak için her türlü destek verilecektir(<http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/HP59.htm>).

61.Hükümet(06/07/2011...),3.Erdoğan Hükümeti programında sporla ilgili konular şu şekilde yer almıştır: “Oluşturulan bu yeni yapıyla devlet, vatandaşa daha iyi hizmet sunmaya uygun kurumlara kavuşturulmuştur. Bu çerçevede; Kalkınma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını kurduk. Türkiye'nin Avrupa'da ve Ortadoğu'da termal turizm ve sağlık turizmi konusunda önemli bir merkez olması yolunda çalışacağız. Termal turizm, hidroterapi merkezleri, kış sporları ve yayla turizmi merkezlerinin altyapılarını ve öncelikli turistik yollarını hızla tamamlayacağız. Geleceğimiz olan gençlerimize çok daha kapsamlı hizmetleri ulaştırmak ve sporu toplum hayatımıza daha yaygın bir şekilde dahil etmek için yeni oluşturduğumuz Gençlik ve Spor Bakanlığını büyük bir enerji ile çalıştıracacağız. Eğitim hizmetlerini kapsamlı bir yaklaşımla ele alıp, çocuklarımızın barınma, spor ve kültürel faaliyetlerine yönelik altyapı hizmetlerini de güçlendirdik. Bu çerçevede, 747 adet yeni pansiyon, 920 adet yeni spor salonu ve 6.146 adet yeni okul kütüphanesini hizmete açtık. İlköğretim ve ortaöğretimde, tüm iller itibarıyla, sınıflarda azami 30 öğrencinin eğitim görmesini sağlayacak şekilde derslik yapımına devam edeceğiz. Bu hedefe paralel olarak, okul binalarını mimari olarak kolay erişilebilir, yeterli oyun, spor ve kültürel alanlara sahip fonksiyonel mekânlar olarak tasarlayıp inşa edeceğiz. Ülke gençliğine özgü ve daha yoğun bir hizmet sunacak Gençlik ve Spor Bakanlığını kurduk. Sporun sadece boş zamanları değerlendirme aracı olarak değil, aynı zamanda sosyalleşmenin ve sağlıklı bir toplum olmanın da önemli bir aracı olarak görmekteyiz. Toplumumuzun bütün katmanlarının spor ile tanışması, spor faaliyetlerine aktif olarak katılması yönünde büyük yatırımlar yaptık. Çocuklarımızın, gençlerimizin, yaşlılarımızın, kadın-erkek demeden bütün vatandaşlarımızın spor yapabilmesi için büyük, yaygın ve çeşitli spor tesisleri açtık. 2002'den bu yana tesis sayısını yüzde 500, sporun tesisleşmesi için ayrılan kaynağı yüzde 600, lisanslı sporcu sayısını yüzde 1000 oranında artırdık. 4.366 amatör milli sporcumuza verilen aylık burs

miktarını 3 kat artırarak karşılıksız burs miktarını 2011'de 720 TL'ye çıkarttık. Her alanda olduğu gibi, spor alanında da her geçen gün dünyadaki etkinliğimizi artırıyoruz. Bu çerçevede, uluslararası şampiyonalara ve üniversite oyunlarına başarılı bir şekilde ev sahipliği yaptık. Bundan sonra da bu tür organizasyonlara ülkemizin ev sahipliği yapması için her türlü girişimi yürüteceğiz. Spor yapma kültürünü benimsemiş, seyirci olmanın ötesine geçerek sporu gündelik hayatının bir parçası haline getirebilmiş nesillerin yetişmesini hedefliyoruz. Spor eğitimini okul öncesine yaygınlaştıracak ve çocuklarımızın eğitim alırken farklı spor branşlarıyla uğraşmasını sağlayacağız. 4-8 yaş arası çocukları yetenek taramasından geçirerek uygun spor dallarına yönlendireceğiz. Başarılı sporculara sağlanan burs imkânlarını daha da artıracacağız. Sadece konut değil, okulu, spor salonu, yurdu, pansiyonu, sağlık ocağı, hastanesi, cami, kütüphanesi, engelsiz yaşam merkezi gibi sosyal donatılarıyla mahalleler inşa ettik. Dicle kenarında kuracağımız bu yaşam merkezi, günlük yaşamın, ticaretin, eğitimin, sporun tabii bir bütünlük içinde kucaklaştığı çok farklı bir alan olacak(<http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/HP61.htm>).

Tartışma ve Sonuç

Cumhuriyet dönemi hükümetlerinin programları incelendiğinde, 2. Hükümet(06/03/1924-22/11/1924) 2. İnönü Hükümeti ile 25. Hükümet(05/01/1961-20/11/1961) 2. Gürsel Hükümeti herhangi bir hükümet programı sunmamışlardır. Program sunmayan hükümetler ile birlikte, 31 hükümetin programında, spora yer vermedikleri görülmektedir. Cumhuriyet döneminde 61 hükümetin kurulduğu göz önüne alınırsa, kurulan hükümetlerin yarısı, hükümet programlarında spora yer vermemişlerdir.

Kurulan hükümete bakıldığında; 1.Bayar Hükümeti(1937-1938), programında sporun yönetimiyle ilgili bir kanun yapılması yönündeki hedefini; devlete bağlı bir spor örgütünün kurulmasını öngören, 16 Temmuz 1938 tarih ve 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu ile gerçekleştirmiştir. Belediyelerin sporla ilgili yerleri planlaması, sporun milli kültür olarak sayılması, spor yapmayan vatandaşın kalmamasını, politik hedefler olarak belirlemiştir.

1.Hükümetten 15.Hükümete kadar programlarda sporla ilgili bir konu yer almamıştır. Ancak, hükümet programlarında yer almamasına karşın tek partili bu dönemde sporla ilgili bir çok önemli adım atılmıştır. İlk spor örgütümüz Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının(TİCİ) kurulması, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin oluşturulması, TİCİ'nin daha sonra Türk Spor Kurumuna dönüştürülmesi ve sporcularımızın ilk kez 1924 Paris Olimpiyatlarına hazırlanarak gönderilmesi ile 1932 yılında Gazi Muallim Beden Terbiyesi'nin kurulması günümüz spor yönetim yapısının öncelleri olması açısından çok önem taşımaktadır. Savaş yılları hükümetlerinin gerek çıkmış yasayla, gerekse yasaya dayanılarak yürürlüğe konulan düzenleyici hukuk metinleriyle yetindikleri, Recep Peker (1946-1947) kabinesine kadar hükümet programlarında spor konularına yer verilmeyişinden anlaşılıyor(Fişek, 1980, s.312).

15.Hükümet(1946-1947) Peker Hükümeti, programında her türlü spor faaliyetleri, okullar ve kulüpler için öğretici kadroyu yetiştirecek olan yüksek beden terbiyesi enstitüsünün açılmasına yönelik ifadeler Peker hükümeti dönemini izleyen süreçte, 1949 yılında Beden Terbiyesi Yüksek Enstitüsünün kurulmasıyla hayat

bulmuştur(besyo.gazi.edu.tr). 1950-1960 yılları arasında çok partili döneme geçilmesi ve bu partinin başında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Danışma Kurulunda uzun süre görev yapan Adnan Menderes'in kurduğu beş hükümetin programında spora yer verilmemesi çelişkili bir durumdur.

28.Hükümet(1963-1965) 10.İnönü Hükümeti spor politikasını, spor örgütlenmesinin hızlandırılması ve gençliğin spor yapabilmesi için il ve ilçelerde spor tesislerinin yapılması yönünde belirlemiştir. 29.Ürgüplü Hükümeti(1965-1965), sporun her dalının amatör olarak geliştirilerek, kaliteli sporunun yetiştirilmesini hedeflemiştir.

1., 2., 3. Demirel Hükümetleri dönemlerine (1965-1971) bakıldığında; sporun hem eğitim hem de beden sağlığı bakımından değerli bir araç olarak görülmesi, öncelikle gençler olmak üzere her yaştaki vatandaşların spor faaliyetlerinde bulunmaları ile spor tesisleri konusunda yatırımların yapılmasını ve spor sorunlarının gençlik çerçevesinde ele alınması politik hedefler olarak belirlenmiştir. Bu dönemde, 4 Kasım 1969 tarih ve 13342 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3 Kasım 1969 gün ve 4/983 sayılı Cumhurbaşkanlığı tezkeresiyle Gençlik ve Spor Bakanlığı(GSB) kurulmuştur(<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/13342.pdf>).

2. Erim Hükümeti(1971-1972) sporun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını, Melen Hükümeti(1972-1973) spor eğitiminde uzmanlaşmayı sağlayıcı nitelikli eleman yetiştirilmesini ve milli sporlara önem verilmesini hedeflemiştir. 1.Ecevit Hükümeti(1974-1974) gençliğin ve halkın beden ve ruh sağlığını sağlamada sporun esas olduğunu, seyir sporundan çok kitle sporuna önem verilmesini, gençliğin izcilik, beden eğitimi boş zamanlarını değerlendirmede gönüllü olarak sporun toplum kalkınmasına hizmet etmesinin olanaklarının geliştirilmesi yönünde politika geliştirmiştir. Sadi İrmak Hükümetinin(1974-1975) beden eğitimi ve spor hizmetlerini önemli bir kamu görevi sayarak, bireysel bir çaba olmadığını ve gençlik ve spor akademileri kurulmasını spor politikası olarak belirlediğini görmekteyiz. Bu hükümet döneminde başlamak üzere 1974 ve 1976 yılları arasında öğretim süreleri dört yıl olan; ilk önce Ankara 19 Mayıs, sonrasında ise Manisa ve İstanbul Anadolu Hisarı Gençlik ve Spor Akademileri açılmıştır(İnal, 2003, s.100).

Ecevit Hükümetlerine bakıldığında; CHP'nin sosyal-demokrat kimliğinin bir uzantısı olarak, bireysel nitelikteki spor yapma hak ve özgürlüğüne devletçe ilişilmediğini ama toplumsal güvenlik, sendika hakkı, demokratik yönetim ve denetim gibi bazı kavramlar kullanılarak, temel hak ve özgürlükleri desteklemek için devlete bazı toplumsal-ekonomik ödevler yüklediğini görüyoruz(Fişek, 1980, s.315). Bu sürecin ardından 1980 yılında spor kulüplerinin oluşturmuş olduğu Amatör Spor Kulüpleri Federasyonları'nın bir araya gelerek oluşturdukları Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu'nun kurulması(Sümer, 1988, s.113) sporda demokrasi adına atılmış önemli bir adımdır.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra yapılan 1982 Anayasası'nda spor ilk kez Anayasa maddesi olarak; "*Madde 59. Devlet her yaştaki Türk vatandaşının benden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporçuyu korur*"(T.C. Anayasası, s.34).

1 ve 2. Özal Hükümetleri(1983-1989) döneminde, şimdiye kadar olan sporun yaygınlaştırılması, okul içi ve dışı spor faaliyetlerinin desteklenmesi, yeni tesislerin yapılmasının yanı sıra ilk kez spor malzemeleri imalatının teşvik edilmesi ve ithali için kolaylaştırıcı önlemlerin alınmasına yönelik hedefini, Özal döneminin dışı açılma

politikalarının spora yansıyan bir yeniliği olarak görüyoruz. Bu süreçte; 3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nun yerine 28.05.1986 yılında 19120 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3289 Sayılı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun yürürlüğe girmiştir (<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19120.pdf>). Özerkleşme konusunun gündeme geldiği bu dönemde, futboldaki gelişim ve değişim; futbolun yarattığı parasal değerlerin giderek artması ve futbola olan ilginin yaygınlaşması, bu spor dalının bağımsız bir yapı içerisinde yönetilmesini zorunlu kıldığı için, 3461 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 07/06/1988 gün ve 19835 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir(<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19835.pdf>). Futbolun özerkleşmesi ile birlikte diğer federasyonların da özerkleşebileceği görüşleri yaygınlık kazanmaya başlamış, ancak bunu hayata geçirebilecek bir alt yapının bulunmaması bu konuda yapılacak çalışmalarını zorunlu hale getirmiştir. 5.Ecevit Hükümetinin(1999-2002) politikaları arasında, tüm yörelere vatandaşların spor yapabilecekleri semt sahalarının yapılması ve sporcu gençlerin doğal afetlerde gönüllü olarak görev almaları hedefleri, bir yenilik olarak görülmektedir.

3.Yılmaz Hükümeti(1997-1999), ilk kez bedensel engellilerin spor içinde yer almalarını, spor dallarına yönelik yetenek seçimine özel önem verileceğini, sporcu performansını geliştirmek amacıyla araştırma merkezleri kurulacağını ve spor federasyonlarının özerk bir yapıya kavuşturulacağını politika olarak belirlemiştir.

Gül Hükümeti(2002-2003) programında ilk kez spor turizminde hamle yapmaya yönelik bir girişim başlatılacağını yer alması, gençlik ve spor hizmetlerinde merkezi yönetimin koordine ve denetleyici rol üstlenmesini, esas olarak gönüllü, özel sektör ve yerel yönetimlerin işbirliği yapılmasının politika olarak belirlenmesi sporda yerleşme açısından önemli bir adımdır.

1.Erdoğan Hükümeti(2003-2007) programında; dünyanın ve Türkiye'nin gelişen ve değişen şartları dikkate alınarak yeni bir spor politikası oluşturulacaktır. Sporun her dalında uluslararası standartları yakalamak için her türlü destek verilmesinin hedeflenmesi sonucu, bu dönemde spor federasyonlarının özerkleşmesi süreci hız kazanmış ve 21 Mayıs 1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. ve Ek 9. maddelerine dayanılarak hazırlanan Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü 14 Temmuz 2004 tarih ve 25522 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040714.htm>).

2011 yılında 61. Hükümet olarak kurulan ve halen devam eden 3.Erdoğan Hükümeti(2011-...) programında belirtilen yeni bakanlıkların arasına Gençlik ve Spor Bakanlığı da katılmıştır(<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110608M1-6.pdf>). Hükümet programında yer verdiği tesisleşmenin somut göstergesi olarak 920 adet yeni spor salonunu yapıldığına ve sporun sadece boş zamanları değerlendirme aracı olarak değil, aynı zamanda sosyalleşmenin ve sağlıklı bir toplum olmanın da önemli bir aracı olduğuna, uluslararası şampiyonalara ve üniversite oyunlarına başarılı bir şekilde ev sahipliği yapılması, bundan sonra da bu tür organizasyonlara ülkemizin ev sahipliği yapması için her türlü girişimin yürütülmesine vurgu yapılmıştır. Bu dönemde, 2012 Londra Olimpiyat Oyunlarında ülkemiz gerek katılım gerekse madalya açısından önemli beklentiler içerisindeydi. Sonuçlar incelendiğinde bu olimpiyatlarda katılımcı

olarak önemli bir sayıya ulaşılmasına karşılık madalya sayısı açısından beklentiler yerini bulmamıştır.

Sporun hükümet programlarında yer aldığı ilk hükümet 9. Hükümet(1937-1938) zamanından beri spora yer verilen hükümet programlarında genelde sporun topluma yaygınlaştırılması konusu öncelik taşısa da, Spor Genel Müdürlüğü'nün 2012 Ekim ayı başındaki verilerine göre lisanslı sporcu sayısı, 2.225.02; faal sporcu sayısı ise, 526.664'tür(<https://www.sgm.gov.tr/Sayfalar/rapor.aspx?RaporID=3>). Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre, 31 Aralık 2011 tarihi itibarıyla Türkiye nüfusu 74.724.269'dur(<http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=10736>). Bu verilere göre, sporcu sayılarının, ülke nüfusuna oranla çok düşük olması, hükümet programlarında öne çıkan sporun topluma yaygınlaştırılmasının gerçekleştirilmediğini ortaya koymaktadır.

Ekici'nin yaptığı (2002) çalışmada, spor federasyonlarında gönüllü görev yapanların görüşlerine göre, ülkemizde sporu topluma yaygınlaştıracak politikalara öncelik verildiği ortaya konulmaktadır(Ekici, 2002, s.69). Yapılan diğer bir araştırmada da, Anayasa'da sporla ilgili öngörülen "Devlet sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder" hükmüne ilişkin uygulamalarda istenilen standartlara ulaşamadığı, sporun geniş halk kitlelerine yaygınlaştırılmadığı sonucuna varılmıştır(Aydın, Demir, Yetim, 2007, s.94).

Hükümet programlarında her ne kadar sporla ilgili bir çok konu gündeme getirilmiş olsa da uygulamaya geçirilmesinde sorunlar olduğu bir gerçektir. Burada ülkemizin çok önemli bir sorunu olan spor yöneticilerinin rolü de gözden kaçırılmamalıdır. Spor ortamlarını bilen ve çok iyi analiz edebilen yöneticilerin iş başına gelmesinin, sorunların çözümünde etkin olabileceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aydın, A.D., Demir, H., Yetim, A.A., (2007), Türk spor politikalarında öngörülen hedeflerin gerçekleşme düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma (GSGM örneği), Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1, (2): 87-96.
- Ekici, S., (2002), Türkiye'de spor federasyonlarını oluşturan fahri(gönüllü) çalışanların spor politikalarının oluşumu ve uygulamalarına yaklaşımları, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fişek, K., (1980), Devlet politikası ve toplumsal yapıyla ilişkileri açısından spor yönetimi Dünyada-Türkiye'de, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Gök, Y., Sunay, H., (2010), Türkiye ve Fransa'da uygulanan spor yönetiminin kamu yönetimi açısından karşılaştırılması, Sporometre, VIII, (1): 7-16.
- İnal, A.N., (2003). Beden Eğitimi ve Spor Bilimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Parrish, R., (2003), Sports law and policy in the European Union, Manchester University Press, Manchester.
- Sümer, R., (1988), Sporda demokrasi, Güven Matbaası, Ankara.
- Şentuna, M., (2009), Türkiye'deki gençlik ve spor ile ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikalarının değerlendirilmesi ve bir model

örneği, Yayınlanmamış doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

T.C. Anayasası. Editör: Celal ÜLGEN. Beta Basım Yayım Dağıtım, 7. Baskı, Eylül 2011.İstanbul.

İnternet Kaynakları

- <http://besyo.gazi.edu.tr/posts/view/title/tarihce-2774> (Erişim tarihi:24/12/2012).
<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/13342.pdf>(Erişim tarihi:25/12/2012).
<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19120.pdf>(Erişim tarihi:26/12/2012).
<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19835.pdf>(Erişim tarihi:26/12/2012).
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040714.htm>(Erişim tarihi:27/12/2012).
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110608M1-6.pdf>(Erişim tarihi:27/12/2012).
<https://www.sgm.gov.tr/Sayfalar/rapor.aspx?RaporID=3> (Erişim tarihi:03/10/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP9.htm> (Erişim tarihi: 01/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP15.htm> (Erişim tarihi: 02/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP28.htm> (Erişim tarihi: 03/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP29.htm> (Erişim tarihi: 10/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP30.htm> (Erişim tarihi: 11/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP31.htm> (Erişim tarihi: 12/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP32.htm> (Erişim tarihi: 22/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP34.htm> (Erişim tarihi: 22/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP35.htm> (Erişim tarihi: 22/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP37.htm> (Erişim tarihi: 23/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP37.htm> (Erişim tarihi: 23/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP38.htm> (Erişim tarihi: 29/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP39.htm> (Erişim tarihi: 29/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP39.htm> (Erişim tarihi: 29/11/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP40.htm> (Erişim tarihi: 01/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP41.htm> (Erişim tarihi: 01/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP41.htm> (Erişim tarihi: 01/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP42.htm> (Erişim tarihi: 01/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP43.htm> (Erişim tarihi: 05/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP44.htm> (Erişim tarihi: 05/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP45.htm> (Erişim tarihi: 11/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP46.htm> (Erişim tarihi: 11/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP47.htm> (Erişim tarihi: 11/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP48.htm> (Erişim tarihi: 11/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP49.htm> (Erişim tarihi: 14/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP49.htm> (Erişim tarihi: 14/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP50.htm> (Erişim tarihi: 17/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP50.htm> (Erişim tarihi: 17/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP53.htm> (Erişim tarihi: 18/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP53.htm> (Erişim tarihi: 18/12/2012).

<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP54.htm> (Erişim tarihi: 19/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP54.htm> (Erişim tarihi: 19/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP55.htm> (Erişim tarihi: 20/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP55.htm> (Erişim tarihi: 20/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP57.htm> (Erişim tarihi: 25/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP57.htm> (Erişim tarihi: 25/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP58.htm> (Erişim tarihi: 25/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP59.htm> (Erişim tarihi: 27/12/2012).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP61.htm> (Erişim tarihi: 27/12/2012).
<http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=10736> (Erişim tarihi: 11/02/2012).